

“ De Caert ”

St. Antoniusgilde

Huishoudelijk reglement van het

Gilde van het Heilig Sacrament des Altaars en Sint Antonius Abt

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Lidmaatschap	5
Lid worden	5
De stemming	5
Heildronk	6
Installatie tijdens Antoniusfeest	6
Contributie	6
Gedrag en handelen leden; beëindiging lidmaatschap	7
3. Koningschap en keizerschap	7
Koning	7
Keizer	7
Koningin en prins-gemaal	8
4. Overheid	8
Leden overheid	8
Koning	8
Deken-hoofdman	8
Deken-schrijver	9
Deken-schatbewaarder	9
Deken-gildebode	9
5. Beschermer en gildeheer	9
Beschermer	9
Gildeheer	10
6. Overige functies	10
Commandant	10
Standaardrijder	10
Tamboer	10
Vaandrig	10
Piekenier	11
Zilverdrager	11
Vendelier	11
7. Erefuncties	11
Ere-deken	11
Ere-lid	11
8. Opstellen en optrekken	11
Opstelling	11
Belangrijkste commando's	12
Overige gebruiken en commando's:	12
9. Ledenvergadering	12
Aanwezigheid	12
Christelijke groet	13
Stemmingen	13
Overige bepalingen	13
10. Teren	13
Algemene richtlijnen teren	13
Teren na de ledenvergadering	14
11. Antoniusfeest	14
Datum en deelname Antoniusfeest	14
Verloop van de dag	14
Installatie nieuwe gildeleden	14
Teren bij het Antoniusfeest	15
12. Koningschieten	15
Deelnemers koningschieten	15
Datum koningschieten	15
Activiteiten voorafgaand aan koningschieten	15

Naar de schutsboom	15
Koning of keizer.....	16
Het schieten	16
Installatie nieuwe koning	16
Koningin	17
Huldiging	17
Feest.....	17
13. Kerkelijke activiteiten.....	18
Deelname aan kerkelijke activiteiten.....	18
Antoniusfeest.....	18
Sacramentsfeest	18
Allerzielen.....	18
Processies.....	19
14. Uitvaarten	19
Begraven met gilde eer	19
Thuis afhalen.....	19
In de kerk.....	19
Op het kerkhof.....	20
Bij een crematie.....	20
15. Jubilea	21
Gildejubileum.....	21
16. Vendelen	21
Vendelzwaaien	21
Vendelgroet.....	21
17. Trommelen	22
Trommelprotocol	22
18. Bezittingen.....	22
Gildebezittingen.....	22
19. Gildekleding.....	23
Kledingprotocol.....	23

1. Inleiding

Het Gilde van het Heilig Sacrament des Altaars en Sint Antonius Abt is een oud schuttersgilde. Ons gilde gaat tenminste terug tot in de zestiende eeuw. Het dorp St. Anthonis vormde vanaf omstreeks 1400 met Boxmeer eeuwenlang de vrije heerlijkheid Boxmeer. Rond 1570 waren het woelige tijden; de eerder protestant geworden Graaf Willem van den Bergh werd in die tijd weer katholiek. Vermoedelijk is hierdoor in 1576 het gilde opgericht als een kerkelijke broederschap ter bescherming van huis en haard tegen allerlei gespuis.

Toch ging het gilde door veel krijgsrumoer en onrust in de jaren 1580 – 1600 weer te gronde. In 1606 werd besloten tot heropricting en kreeg het gilde een stuk land op de Peelkant voor de oprichting van een boom voor het afschieten van de papegaai. Naast de kerkelijke verbondenheid werd steeds meer aan gezelligheid gedaan. Hoogtepunten waren de viering van de patroonsdag en het koningschieten. In 1683 werd een nieuw reglement opgesteld. Deze unieke gildebrief - de Caert - is al die jaren steeds bewaard gebleven.

In de 18^e eeuw ging het voorspoedig met het gilde. Men schoot geregeld op de vogel en zat goed bij kas. In de 19^e eeuw raakt het gilde in de versukkeling. Men verkocht vele oude koningsplaten om aan geld te komen. Omstreeks 1865 kwam het gilde tot nieuwe bloei. Jubilea, ondermeer van paus Pius IX, werden door optochten en met veel eerbetoon gevierd. Bij gildedagen werden veel prijzen behaald.

In juni 1926 werd voor het laatst een grootse gildedag georganiseerd, mede om het gilde weer extra leven in te blazen. Van deze tijd dateert eveneens een reglement. Nadien viel het gilde in slaap. Pogingen tot heropricting faalden bij de middeleeuwse dagen van scholengemeenschap Stevensbeek en het feest van 500 jaar parochie St. Anthonis in 1977.

Op initiatief van burgemeester Jos Verbeeten is het gilde nieuw leven ingeblazen. Het initiatief werd door velen enthousiast begroet en al snel bleek dat het gilde er zou komen. In een bijzonder prettige sfeer is het ingeslapen St. Antoniusgilde vervolgens op donderdagvond 2 november 2006 wakker geworden.

De officiële naam van het gilde luidt: Gilde van het Heilig Sacrament des Altaars en Sint Antonius Abt. Het St. Antoniusgilde stelt zich ten doel, in verbondenheid met de Rooms Katholieke kerk en geïnspireerd door een christelijke geest, het gilde in stand te houden en in aanzien te doen toenemen, de gildegheest en de gildetradities in hun volle omvang en het gildewezen in de breedste zin te veredelen, te ontwikkelen en tot bloei te brengen. Het gilde staat ten dienste van de parochie en van de Sint Tunnisse gemeenschap en wil daarmee een bijdrage leveren aan de sociale samenhang van ons dorp.

Nu het gilde opnieuw ontwaakt is, is er vanzelfsprekend een nieuw reglement nodig, waarin aanvullend op de wettelijk verplichte en al vastgelegde statuten, de spelregels voor de organisatie, de gebruiken en overige van belang zijnde onderdelen zijn vastgelegd.

Bij het samenstellen van deze nieuwe Caert is gebruik gemaakt van de oude reglementen uit 1684 en 1927. Gepoogd is zoveel mogelijk in stand te houden van de oude tradities en gebruiken die een broederschap kenmerken en tegelijkertijd zijn deze tradities en gebruiken ingepast in de maatstaven van onze hedendaagse maatschappij. Tevens sluiten wij in deze Caert aan op de in de afgelopen eeuwen ontwikkelde standaardgebruiken van de Brabantse schuttersgilden, zoals herkenbaar in de regelgeving rondom het lidmaatschap, de organisatie en de diverse activiteiten van het gilde. Overigens blijft ieder gilde een zelfstandige broederschap met een eigen identiteit. Om die reden hechten wij ook veel waarde aan onze oude reglementen, hierin zijn de kernwaarden van onze broederschap eeuwen geleden al vastgelegd door de gildebroeders en –zusters die ons zijn voorgedaan. Om te illustreren hoe de oude reglementen de basis hebben gevormd voor onze nieuwe Caert en om aan te geven waar onderdelen concreet zijn behouden, wordt in deze nieuwe Caert op diverse plekken uit de oude reglementen geciteerd.

Van belang is nog het volgende: in deze Caert wordt regelmatig geschreven over de broederschap, waarmee ons gilde wordt aangeduid. Het woord broederschap beperkt zich echter niet alleen tot mannelijke leden, maar betreft een ieder die lid is van ons gilde, zowel man als vrouw!

Met gebruik van het woord broederschap willen we uiting geven aan enerzijds de onderlinge verbondenheid die ons gilde kenmerkt en anderzijds het zijn van een goedgekeurde kerkelijke vereniging – waarmee we aansluiten op de uitleg die Van Dale hierover geeft in zijn woordenboek Hedendaags Nederlands.

In aansluiting hierop dient te worden opgemerkt dat waar in deze Caert wordt gesproken over “hij”, “zijn” of iedere andere taalkundige mannelijke vervoeging, hier zowel mannen als vrouwen worden bedoeld.

Deze Caert is opgesteld door de gilde-overheid en vastgesteld door de ledenvergadering van het Gilde van het Heilig Sacrament des Altaars en Sint Antonius Abt op 22 maart 2007 te St. Anthonis, en nadien gewijzigd. In de ledenvergadering van 22 november 2012 is de Caert met de wijzigingen ingetrokken en is deze (nieuwe) Caert vastgesteld.

2. Lidmaatschap

Lid worden

“Om als lid der Broederschap te worden toegelaten moet men 18 jaar oud zijn, alsdan kan men door meerderheid van stemmen worden aangenomen”. (Reglement 1927)

Om lid te kunnen worden, dient men aan de volgende voorwaarden te voldoen:

- Men dient woonachtig te zijn in St. Anthonis of in Ledeacker; hierop kan een uitzondering worden gemaakt indien men aantoonbaar betrokken is bij de St. Tunnisse danwel Lekerse gemeenschap.
- Bij verhuizing naar elders, kan men indien men reeds lid is, lid blijven.
- Men dient van onbesproken gedrag te zijn
- Men dient de rooms-katholieke geloofsovertuiging te aanvaarden als grondslag van het gilde
- Men dient tenminste 18 jaar oud te zijn

Voordat men toetreedt als volwaardig lid van de broederschap, kent de overheid eerst de status van aspirant-lid toe. Personen jonger dan 18 jaar blijven aspirant-lid totdat zij de leeftijd van 18 hebben bereikt. Er wordt géén onderscheid gemaakt tussen vrouwelijke danwel mannelijke leden; voor het gemak worden in deze Caert mannelijke taalkundige vervoegingen gebruikt: waar dit gebeurt is dit dus zowel van toepassing op zowel mannelijke alsook vrouwelijke (aspirant-)leden

Het lidmaatschap wordt aangevraagd bij en beoordeeld door de overheid. De overheid besluit tot de toelating van de aanvrager als aspirant-lid. Volwassen leden komen in aanmerking om gildebroeder of gildezuster (volwaardig lid) te worden. De voordracht tot gildebroeder of –zuster wordt door de overheid gedaan aan de broederschap. Over deze voordracht besluit de ledenvergadering; men wordt als lid gekozen, wanneer men minimaal de helft + een van het aantal uitgebrachte stemmen heeft behaald.

De stemming

Tijdens de jaarlijkse ledenvergadering, die voorafgaat aan het Antoniusfeest, wordt door de overheid het aspirant-lid voorgedragen als gildebrouder danwel gildezuster. De ledenvergadering besluit met meerderheid van stemmen over deze voordracht.

De deken-gildebode deelt aan elke aanwezige gildebrouder en gildezuster één bruine en één witte boon uit. Hierna gaat de gildebode met zijn gildehoed rond, waarin elk aanwezige gildebrouder en gildezuster met de bonen de stem uitbrengt:

- bij aanname van het aspirant-lid als gildebrouder danwel gildezuster: een witte boon
- bij afwijzing het aspirant-lid als gildebrouder danwel gildezuster: een bruine boon

De gildebode levert zijn met bonen gevulde hoed af bij de deken-schrijver en deken-schatbewaarder, die onafhankelijk van elkaar de bonen tellen. Onafhankelijk van elkaar geven beide dekenen de door hen getelde uitslag door aan de deken-hoofdman. Het totaal aantal bonen dient overeen te stemmen met het totaal aantal aanwezige gildebrouders en gildezusters; is dit niet het geval, dan dient de stemming te worden overgedaan. De aan de deken-hoofdman doorgegeven uitslagen dienen precies met elkaar overeen te komen; is dit niet het geval, dan dienen de deken-schrijver en de deken-schatbewaarder hun telling over te doen. De telling mag maximaal twee keer worden overgedaan; als de uitslagen dan nog altijd niet overeenkomen, dient de stemming eveneens te worden overgedaan.

Wanneer de uitslagen van beide dekenen overeenstemmen, deelt de hoofdman de uitslag mede aan de vergadering: hij geeft hierbij slechts aan of het aspirant-lid als gildebrouder of gildezuster is aangenomen, zonder melding te maken van de precieze uitslag.

Heildronk

Na bekendmaking van opname van het lid, worden door de hoofdman, de koning en de dekenen felicitaties persoonlijk overgebracht aan de nieuwe gildebrouder danwel gildezuster. Hierna wordt het nieuwe lid gefeliciteerd door de overige aanwezigen.

Na het overbrengen van de felicitaties, wordt door de vergadering een heildronk uitgebracht op het nieuwe lid, die hierna de gelegenheid krijgt een woord tot de vergadering te richten. Ook wanneer er meerdere leden tijdens de vergadering worden aangenomen, vindt er slechts één heildronk plaats.

Installatie tijdens Antoniusfeest

De door de vergadering aangenomen leden, worden, bij een aanmelding vóór 1 juli, tijdens het eerstvolgende jaarlijkse Antoniusfeest officieel geïnstalleerd als gildebrouder of gildezuster door het afleggen van de eed van trouw:

“Ik zal mijn best doen met de hulp van God en de heilige Antonius Abt om een goed gildebrouder/zuster te zijn door de Caert na te leven en niets te doen in het nadeel van het gilde”. Hierna wordt het Antoniusinsigne opgespeld.

Contributie

“Telken jaren moet men zijn contributie betalen, wordt dit een jaar niet gedaan, dan wordt men niet meer als lid der Broederschap beschouwd, en vervallen alle rechten en plichten, wat betreft contributie zal met betaling rekening worden gehouden.” (Reglement 1927)

De ledenvergadering stelt de hoogte van de contributie vast, zowel voor leden, aspirant-leden, alsook donateurs. Bij aanmelding vanaf 1 juli wordt slechts de helft van de jaarcontributie in rekening gebracht. De overheid stelt betrokkenen tijdig op de hoogte van de betalingstermijn en betalingswijze. Wordt de contributie na meermaals herhaald verzoek niet betaald, dan is de overheid gerechtigd

betrokkene als lid, aspirant-lid, danwel donateur, te schorsen en aan de ledenvergadering voor te dragen voor ontslag uit de broederschap.

Gedrag en handelen leden; beëindiging lidmaatschap

“Degene wie zich dikwijls aan overtredingen schuldig maakt en dit niet wil toegeven, zal uit de broederschap worden verbannen als een dwarsdrijver en onrustige geest tot onnut en tot onwaardigheid van de broederschap”. (Caert 1684)

“Ieder lid is verplicht zich aan het bestuur te onderwerpen, wordt hieraan geen gevolg gegeven, hebben deze het recht te handelen na hun oordeel”. (Reglement 1927)

Ieder lid, aspirant-lid of donateur dient zich te houden aan de reglementen zoals vastgelegd in deze Caert. Waarin de Caert niet voorziet, besluit de overheid. Degene die handelt in strijd met de vastgestelde reglementen, besluiten van de overheid en de normen en waarden waar ons gilde voor staat, kan door de overheid worden geschorst en aan de ledenvergadering voorgedragen voor ontslag uit de broederschap.

Beëindiging van het lidmaatschap kan plaatsvinden door

- opzegging door betrokkene zelf;
- overlijden van een lid, aspirant-lid of donateur;
- als besluit van de ledenvergadering na schorsing van een lid, aspirant-lid of donateur door de overheid; de ledenvergadering besluit hierover met meerderheid van stemmen.

Beëindiging als besluit van de ledenvergadering wordt schriftelijk aan betrokkene bekend gemaakt. Hierbij dient betrokkene direct alle bij hem in beheer zijnde bezittingen van het gilde bij de overheid in te leveren. Bij overlijden zal de nabestaanden worden verzocht de bezittingen van het gilde die in beheer waren bij het overleden lid zo spoedig mogelijk bij de overheid in te leveren.

3. Koningschap en keizerschap

Koning

De gildebroeder of -zuster die bij het koningschieten de vogel naar beneden schiet is tot het volgende koningschieten de koning(in). De koning moet bij alle vergaderingen en gebeurtenissen van het gilde aanwezig zijn. De gildekoning is van onbesproken gedrag en bestuurt en regeert niet. De koning is het gezag, maar hij oefent dit niet uit; hij is symbool van het gezag. Hij draagt het juweel en betreedt als eerste het gildehuis en wordt als eerste bediend.

De koning draagt de eer en de waardigheid van het St. Antoniusgilde.

Na afloop van zijn ambtstermijn schenkt hij zijn zilveren koningschild aan het gilde.

Keizer

Hij die drie opeenvolgende keren achter elkaar koning schiet, wordt keizer. De keizerstitel wordt gedragen totdat een volgende gildebroeder of –zuster drie opeenvolgende keren achter elkaar koning schiet en daarmee de keizerstitel overneemt.

De keizer mag niet meer op de vogel schieten, voordat er weer een dubbele koning is. De keizer heeft vrij teren en is tevens toegevoegd bestuurslid zonder stemrecht in het bestuur.

Koningin en prins-gemaal

Nadat een gildebroeder tot koning heeft geschoten wijst hij een “koningin aan, die hem bijstaat in de uitoefening van zijn functie.

Wanneer een gildezuster zichzelf tot koningin heeft geschoten, kiest zij een “prins-gemaal” , die haar bijstaat in de uitoefening van haar functie.

De koningin danwel prins-gemaal dient volwassen te zijn en van onbesproken gedrag.

4. Overheid

Leden overheid

De overheid van het St. Antoniusgilde bestaat uit maximaal vijf leden.

Zij is als volgt samengesteld:

- Koning
- Deken-hoofdman
- Deken-schrijver
- Deken-schatbewaarder
- Deken-gildebode

De koning is te herkennen aan het juweel, de overige leden van de overheid zijn te herkennen aan de zilveren borstplaat. De functies van hoofdman en deken zijn gekozen functies voor onbepaalde tijd.

De hoofdman wordt in functie gekozen door de ledenvergadering. De deken wordt eveneens gekozen door de ledenvergadering, de leden van de overheid bepalen vervolgens welke deken welke functie uitvoert. Besluiten worden door de overheid genomen bij meerderheid van stemmen. Wanneer de stemmen staken, geeft de stem van de hoofdman de doorslag. Besluiten kunnen worden genomen bij aanwezigheid van minimaal 3 leden van de overheid.

“Deken en gildenmeesters zullen besluiten nemen en ordonnanties uitvaardigen tot profijt, welvaart en eer van de broederschap en tevens kwesties en geschillen oplossen. Op boete van een ton bier dient een ieder zich bij hun uitspraak neer te leggen en de weerspannige zal als een oproerige geest uit de broederschap worden geworpen.” (Caert 1648)

“De gildenmeesters moeten de reden van absentie nagaan en hier aantekening van houden. De nieuwe aangenomen leden moeten het gilde reglement voor lezen of zelf laten lezen, opdat zij weten waaraan zij zich te houden hebben. Tevens dienen zij zo nodig de dragers voor een begrafenis van een gestorven broeder of zuster aan te wijzen.” (Reglement 1927)

Koning

De koning is geen gekozen functie, deze functie wordt bezet door degene die bij het koningschieten de vogel naar beneden schiet. De functie van koning wordt dan ook voor bepaalde tijd ingevuld: tot aan het volgende koningschieten waar iedere gildebroeder en -zuster de mogelijkheid heeft de volgende koning te worden.

Deken-hoofdman

Aan het hoofd van het gilde staat de hoofdman. Hij wordt voor onbepaalde tijd gekozen. De hoofdman heeft de leiding in de vergaderingen en zet als eerste zijn handtekening onder gildedocumenten. Bij

afwezigheid wordt hij vervangen door een ander bestuurslid. Hij is vertegenwoordiger van het gilde naar buiten bij activiteiten en bijzondere evenementen.

Deken-schrijver

Hij vult in de rol van secretaris: het bijhouden van notulen, ledenregister, het archief en de schriftelijke communicatie binnen en buiten de kring. Het opstellen van uitnodigingen voor vergaderingen, activiteiten en bijzondere evenementen. Hij houdt zich bezig met het vastleggen van de meest ingrijpende bestuursbesluiten en -verslagen. Tijdens schietwedstrijden zorgt hij dat de uitslagen correct op papier worden gezet. Hij zorgt jaarlijks voor een overzicht van de activiteiten van en gebeurtenissen binnen het gilde.

Deken-schatbewaarder

Hij vult in de rol van penningmeester: het bijhouden van de financiën in alle opzichten. Hij zorgt voor de tijdige inning van de contributie door de (aspirant-)leden. Hij is tevens verantwoordelijk voor de registratie en het toezicht op het beheer van de bezittingen van het gilde zoals het zilver. Hij zorgt jaarlijks voor een financieel verslag van het gilde.

Deken-gildebode

Hij vervult de rol van "boodschapper" van het gilde: het aanzeggen van vergaderingen, activiteiten en bijzondere evenementen en het 'aanspreken' van overleden gildeleden bij de leden van de broederschap. De deken-gildebode oefent tevens de controle uit op de aanwezigheid bij activiteiten. Als controlemiddel maakte men vroeger gebruik van koperen gildepenningen. Vóór elke begrafenis en H. Mis werden die door de gildeknecht rondgebracht en door inlevering gaf men het bewijs van aanwezigheid. Hedentendage gebruikt de gildebode de ledenlijst als controlemiddel. Ongeoorloofde afwezigheid wordt gemeld bij de overheid.

<p>"De gildebode zal daags tevoren bij alle broeders en zusters aanzegging doen van de kerkgang of een begrafenis. Hij moet op bevel van de gildenmeesters de breuken en schulden invorderen. Bij het nakomen van zijn taak heeft hij met zijn vrouw op alle vergaderingen vrije kost en tering". (Caert 1684)</p>
--

5. Beschermer en gildeheer

Beschermer

De functie van beschermer wordt vervuld door een vertegenwoordiger van het wereldlijk gezag, bij voorkeur de burgemeester van de gemeente Sint Anthonis gedurende zijn ambtsperiode. Als burgemeester vertegenwoordigt de beschermer een hoge functie van het wereldlijke gezag. De beschermer kan het gilde zowel gevraagd als ongevraagd advies geven betreffende kwesties aangaande het gilde. De beschermer wordt als volwaardig lid van het gilde geïnstalleerd.

Gildeheer

Als de pastoor lid van de broederschap wil worden, moet hij zichzelf inschrijven. Hij zal als prefect worden gerespecteerd. Van zijn absentie behoeft hij geen rekenschap af te leggen, daar het niet aangaat na te gaan wat een geestelijke precies doet. (Caert 1684)

De functie van gildeheer wordt vervuld door een Rooms-katholieke geestelijke, bij voorkeur de pastoor van de parochie van St. Antonius Abt te St. Anthonis gedurende de ambtsperiode van deze pastoor. Als pastoor vertegenwoordigt de gildeheer een hoge functie van het kerkelijk gezag. De gildeheer kan het gilde zowel gevraagd als ongevraagd (geestelijk) advies geven betreffende kwesties aangaande het gilde. De gildeheer wordt als volwaardig lid van het gilde geïnstalleerd.

6. Overige functies

Commandant

Het gilde staat tijdens gilde-activiteiten onder leiding van een commandant. Hij draagt er voor zorg dat alle leden van het gilde correct zijn aanwijzingen opvolgen en op tijd vertrekken. Hij ziet toe dat het gilde een eenheid is, dit houdt in dat eenieder keurig gekleed is. Zijn bevelen moeten strikt opgevolgd worden. Tijdens de optocht heeft de commandant het bevel over het gehele gilde.

Standaardrijder

De standaardrijder voert de standaard, het 'visitekaartje' van het gilde. Het voeren van de standaard is een voorrecht. Voor het gilde uit rijdt hij te paard de standaard, die hij in de rechterhand in een steun aan de voetbeugel houdt. Door het rijden van zigzagkronkels verdrijft hij varkens, kippen, kinderen, duivels en boze geesten van de straat om vrij baan te maken voor het vaandel en het gilde rond de koning. Bij het koningschieten gaat hij voor wanneer het gilde driemaal om de boom trekt om boze geesten te verdrijven.

Tamboer

Achter de standaardrijder en vaandrig gaat voor het gilde de tamboer, zijn trom roerend en roffelend: 'Hooft het gilde komt'. Hij geeft maat en tempo aan bij het vendelen. De tamboer moet het koningschieten als begeleider van de gildebode gaan 'aanzeggen' in het dorp. Als het gilde optrekt, leidt hij de regelmaat van lopen. Bij officiële gebeurtenissen is hij in de buurt van de vaandrig. De trom roept op, kondigt aan, houdt de groep bijeen, verkondigt door ritme en toonhoogte blijheid en droefenis. Hij zal met roffelende trom de Consecratie begeleiden.

Vaandrig

Hij draagt en zwaait het vaandel, het min of meer heilig en gewijd symbool van de eenheid van broeders die zich erachter scharen. Hij zwaait het vaandel tijdens optochten en processies, hij zwaait over de koning en over overheden buiten het gilde, over nieuwe en overleden gildebreders, en hij neigt het vaandel voor het Allerheiligste bij de Consecratie.

Piekenier

De piekenier is de gildebroeder die de piek draagt. De piek wordt tijdens het optrekken direct gedragen achter het koningspaar ter symbolische bescherming. De piek wordt alleen als pronkwapen gebruikt tijdens de activiteiten van het gilde. De piekenier zorgt dat de piek overeenkomstig zijn bestemming wordt gebruikt.

Zilverdrager

De zilverdrager draagt tijdens de gilde-activiteiten het gildezilver en zorgt dat tijdens die activiteiten het zilver overeenkomstig de bestemming wordt gebruikt.

Vendelier

De vendelier hanteert de zwaaiwendel. Hij beoefent het vendelen. Dit vendelen of vendelzwaaien wordt omschreven als: 'het vendel zwaaiende weten te houden bij wedstrijd of demonstratie, naar overgeleverde historische gebruiken'. De vendelier zwaait zijn vendel namens alle gildebroeders en onder bescherming van de heilige Antonius Abt.

7. Erefuncties

Ere-deken

Een ere-deken is een (oud)lid van de overheid die zich op een bijzondere wijze verdienstelijk heeft gemaakt voor het St. Antoniusgilde en als zodanig door de algemene vergadering, op voordracht van de overheid, voor onbepaalde tijd is benoemd. De ere-deken wordt door de overheid uitgenodigd voor elke algemene vergadering en gilde-activiteit. Een ere-deken heeft stemrecht in de vergaderingen.

Ere-lid

Een ere-lid is hij/zij die wegens bijzondere verdiensten als zodanig is benoemd door de algemene vergadering op voordracht van de overheid. Het ere-lidmaatschap wordt aangegaan voor onbepaalde tijd. Het ere-lid wordt door de overheid uitgenodigd voor elke algemene vergadering en gilde-activiteit. Een ere-lid heeft geen stemrecht in de vergaderingen maar mag wel aan de beraadslagingen deelnemen.

8. Opstellen en optrekken

Opstelling

- a. Standaardruiter met standaard
- b. Schilddrager met naambord
- c. Hoofdtamboer
- d. Tamboers
- e. Vaandrig

- f. Koning, koningin
- g. Piekeniers
- h. Beschermheer
- i. Gildeheer
- j. Dekens
- k. Zilverdragers
- l. Gildebroeders
- m. Gildebroeders met wapens
- n. Vendeliers

De commandant begeeft zich links terzijde van de stoet ter hoogte van het koningspaar om op deze manier de orde binnen het gilde te kunnen overzien en te regelen. Alle deelnemers dienen zich ordelijk en gedisciplineerd te gedragen.

Belangrijkste commando's

Het "gaan" van het gilde is het in beweging zetten van het gilde:

- 1^e commando **opstellen**
- 2^e commando met fluit **geef -- acht**
- 3^e commando **zetop – vaandel**, gelijktijdig alle attributen op de schouder van de gildeleden.
- 4^e commando **tamboers voorwaarts -- mars**

Stil laten staan van het gilde:

- 1^e commando met fluit **1e fluitsignaal**, vervolgens direct stilstaan van de tamboers en blijven door roffelen. Aansluiten van alle leden, is de groep aangesloten, dan:
- 2^e commando met fluit **2^e fluitsignaal**, de tamboers maken laatste slag af, bij het niet direct doorlopen het commando,
- 3^e commando **zet af – vaandel**, gelijktijdig alle attributen van schouder bij de gildeleden. Afhankelijk van vervolg actie, mogelijk in houding blijven:
- 4^e commando **op de plaats – rust**, gilde ontbinden: hoofdtamboer geeft een roffel, commandant bedankt het gilde voor de opkomst.

Overige gebruiken en commando's:

Bij het passeren van een kerk tijdens een optocht: Als de kerk aan de zich aan de rechterzijde bevindt, geeft de commandant commando door hoofd ("**hoofd – rechts**") en de sabel naar rechts te richten. Hier van uitgezonderd zijn de Standaardrijder en de Vaandrig (i.v.m. Medaillon op vaandel).
gildedag: Op een gildedag bij het optrekken van de van de verschillende gilden gaat de stoet in optocht rechtsom het terrein op hierbij het volgende. Zodra de groep de eretribune passeert, de standaardrijder richt zich tot de eretribune door het paard 90° rechts om te wenden en een korte groet te brengen met zijn hoofd door dit kort te buigen (knikken).

9. Ledenvergadering

Aanwezigheid

Bij de vergadering zal men niemand van buiten de broederschap ter maaltijd of drinken noden, of met bier langs de straten lopen om te schenken, op boete van een half ton bier voor de broederschap. Het

wisselen van een paar dronken met een buitenstaander is echter binnenshuis onder toezienend oog van deken en gildenmeesters geoorloofd.

Van elk (aspirant-)lid wordt verwacht dat hij aanwezig is op de ledenvergadering. De overheid nodigt tijdig alle (aspirant-)leden voor de ledenvergadering uit. De overheid kan tevens besluiten donateurs en andere belanghebbenden voor de vergadering uit te nodigen.

Mocht een (aspirant-)lid onverhoopt verhinderd zijn, dient hij hiervan tijdig melding te maken bij de overheid onder opgave van redenen.

Christelijke groet

Elke ledenvergadering wordt geopend en gesloten met de christelijke groet. De groet wordt uitgesproken door de voorzitter van de vergadering. Deze spreekt de woorden uit: "Geloofd zij Jezus Christus", de aanwezigen zeggen vervolgens: "In alle Eeuwigheid Amen".

Stemmingen

Het stemrecht binnen de ledenvergadering is voorbehouden aan de geïnstalleerde leden van het broederschap: de gildebroeders en –zusters. Besluiten die genomen worden door de ledenvergadering, dienen te worden genomen bij meerderheid van stemmen.

Overige bepalingen

Aangezien het kaart- en dobbelspel een broedplaats is van onheil, twist, zweren, vloeken, schelden en blameren en alleen dient tot tijd verknoeien en geldverlies tot ergernis en droefheid van de gildezusters, wordt dit tijdens de vergadering, zowel binnen als buitenshuis, absoluut verboden op boete van een verbeurdverklaring van de winst ten profijten van de broederschap. Als recreatie en niet om prijzen mogen spelen worden beoefend. (Caert 1684)

Wanneer iemand tijdens de vergadering last van "den geur des toebacks" krijgt dient de roker onverwijld naar buiten te gaan of zich te verwijderen naar een apart vertrek. Het pruimen of "toeback kaauwen" is vanwege zijn kwalijke gevolgen helemaal verboden. (Caert 1684)

Tijdens de ledenvergadering is het niet toegestaan te roken, ook niet tijdens de pauzes of het samenzijn na afloop van de vergadering.

10. Teren

Niemand mag tot gemene last van de broederschap, buiten de vergadering om teren en dit in rekening brengen, tenzij dit tot heil der broederschap strekt. (Reglement 1927)

Algemene richtlijnen teren

Het gilde kent drie teermomenten:

1. De zondag waarop het feest van de H. Antonius Abt wordt gevierd na de H. mis
2. Na het verschieten van het koningsschap op de zondag waarop het feest van het Heilig Sacrament wordt gevierd.

3. Na de ledenvergadering voorafgaand aan het Antoniusfeest waarop aspirantleden tot volwaardig lid worden gekozen.

Het teren is alleen bestemd voor die leden, welke hun teergeld tijdig voor het plaatsvinden van het teren hebben betaald. Door de overheid wordt de prijs van het teergeld vastgesteld. Door het gilde wordt bier gekocht en men kan zolang bier drinken tot de bel luidt danwel tot het tijdstip dat de overheid anderszins aangeeft. Wanneer een lid zich tijdens, voor of na het teren niet gedraagt op aanwijzing van de overheid, kan hij de toegang tot het gildehuis ontzegd worden.

De overheid behoudt zich het recht voor een teermoment af te gelasten als daarvoor zwaarwegende redenen of omstandigheden zijn, bijvoorbeeld bij sterfte van een der gildeleden. Wanneer een dergelijk besluit wordt genomen, dienen de leden hierover terstond te worden geïnformeerd.

Teren na de ledenvergadering

Ieder najaar kan tijdens de ledenvergadering een aspirant-lid tot lid van het broederschap worden gekozen. Zowel deze toetreding alsook de afsluiting van het lopende gildejaar zijn redenen tot teren. Het teren zal in dit geval veelal beperkt worden tot één of enkele rondjes bier op kosten van het gilde.

Elk lid heeft recht op tractatie van bier welke telken jaren door 't Broederschap wordt gegeven, waarvan elk lid tijdig een uitnodiging zal ontvangen. (Reglement 1927)
---

11. Antoniusfeest

Datum en deelname Antoniusfeest

Rond 17 januari wordt het voor het gilde belangrijke feest van de Heilige Antonius Abt gevierd. Dit feest wordt gevierd op de zondag voorafgaand aan of na de naamdag van de Heilige Antonius Abt, 17 januari. De precieze datum van het Antoniusfeest wordt jaarlijks vastgesteld door de parochie van de H. Antonius Abt. Deelname aan dit feest is voor ieder lid verplicht.

Verloop van de dag

's Morgens zullen alle leden tijdig aan het gildehuis aanwezig moeten zijn, waarna gezamenlijk wordt opgetrokken naar het huis van de koning, die aldaar wordt opgehaald door het gilde. Van hieruit wordt naar de kerk getrokken, in volgorde van opstelling. In de kerk nemen tamboer, vaandrig en standaardrijder een centrale plek op het altaar in. Tijdens de mis zullen eventuele nieuwe gilde-attributen worden ingezegend.

Installatie nieuwe gildeleden

Tijdens de mis zullen nieuwe gildeleden de Eed van Trouw afleggen. De vaandrig stelt zich op direct voor het altaar en neigt het vaandel; de pastoor en de hoofdman stellen zich aan weerszijden van het vaandel op. De nieuwe gildebroeder of gildezuster stelt zich op voor het vaandel en spreekt de woorden uit: "Ik zal mijn best doen met de hulp van God en de heilige Antonius Abt om een goed gildebroeder/zuster te zijn door de Caert na te leven en niets te doen in het nadeel van het gilde".

Hierna wordt door de hoofdman danwel de pastoor het Antoniusinsigne opgespeld.

Na afloop van de H. Mis stelt het gilde zich op voor de kerk, de leden van de broederschap vormen zich tot een kring, waarin centraal zullen staan, de koning met koningin, gildeheer, beschermheer en

de dekens van het gilde. Hierna zal de plechtige overvendeling van koning en koningin, kerkelijke en wereldlijke overheid en beschermheer plaatsvinden.

Teren bij het Antoniusfeest

Na de H. Mis vindt er een koffietafel plaats voor de overheid van het gilde, de gildeheer, de beschermheer en voor alle overige leden van het gilde. Na de koffietafel vindt er 's middags of 's avonds een St. Tunnisfeest plaats.

12. Koningschieten

Deelnemers koningschieten

Deelnemen aan het koningschieten is slechts mogelijk indien men door de ledenvergadering is aanvaard als gildebroeder danwel gildezuster en als zodanig is geïnstalleerd bij aflegging van de Eed van Trouw.

Datum koningschieten

Het koningschieten vindt plaats ieder jaar op de tweede zondag na Pinksteren, de zondag na Sacramentsdag, waarop hedentendage gewoonlijk het Sacramentsfeest wordt gevierd. Hiervan wordt slechts afgeweken, indien de overheid zwaarwegende redenen heeft.

Elk lid is verplicht, zoo dit kan en heeft eigen dochter of dienstbode welke 16 jaar oud zijn zorg te dragen dat ook deze om 4½ uur aan 't Gilde Huis aanwezig zijn, op boete van 25 cent. De aanwezige Jonge Dames zullen zorgen dat bij terug komst der schutters, de koningsvogel en 't Gilde Huis versierd en, tenminste een krans aan den ingang moet zijn geplaatst. (Reglement 1927)

Activiteiten voorafgaand aan koningschieten

Op de dag van het koningschieten dient 's ochtends na zonsopgang de gildebode het koningschieten aan te zeggen (reveille). Dit geschiedt door het houden van een rondgang door het dorp met de tamboers. Gildebode en tamboers trekken naar enkele centrale plaatsen in het dorp om de speciale dag aan te kondigen. Na het tromgeroffel wordt door de gildebode met luide stem een proclamatie van de overheid voorgelezen: dit behelst een kort programma van de dag.

's Morgens moeten alle leden tijdig bij het gildehuis aanwezig zijn, waarna gezamenlijk opgetrokken wordt naar het huis van de koning, die aldaar wordt opgehaald door het gilde. Van hieruit wordt naar de kerk getrokken, in volgorde van opstelling. Deelname hieraan is voor ieder lid verplicht.

Na afloop van de H. Mis zullen alle gildebroeders zich naar het gildehuis begeven om het middagmaal te gebruiken, waarna het koningschieten zal beginnen. Bij aanvang wordt appèl nabij het gildehuis gehouden, waarop ieder lid verplicht is tegenwoordig te zijn.

Naar de schutsboom

Na afloop van het appèl zal het gilde conform opstelling optrekken naar de schutsboom. Als het gilde op het schutsveld is aangekomen, trekt het eerst driemaal rond de schutsboom. Dit is een

symbolische handeling om boze geesten te verdrijven. Met enig ceremonieel wordt de vogel op de schutsboom geplaatst. De oude koning neemt de vogel in ontvangst en plaatst hem op de top van de boom. Hiermee stelt hij zijn titel ter beschikking. Wanneer de boom opgehaald wordt, roeren de tamboers hun trommen. De pastoor of de hoofdman spreekt een gebed uit op voorspraak van H. Antonius Abt, onze schutspatroon. Er wordt gebeden dat het 'schot van geluk' een goede koning zal aanwijzen.

Koning of keizer

Om koning te worden zal 't laatste stukje van de vogel welke van te voren op den boom is geplaatst omlaag geschoten moeten worden. Wordt aldus door een van de leden de vogel omlaag geschoten, zo zal die persoon koning genoemd worden, geschiedt dit zelfde 3 achtereenvolgende jaren door een zelfde broeder dan zal deze keizer genoemd worden.

Wanneer een koning zichzelf tot keizer schiet, dient er direct een nieuwe vogel te worden opgericht om ervoor te zorgen dat er alsnog een lid van de broederschap zichzelf tot koning schiet.

Het schieten

De burgemeester zal voor deze gilde dag worden uitgenodigd en hij of zijn afgevaardigde mag het eerste schot op de vogel lossen. Vervolgens schiet de pastoor, als hij tenminste lid van de broederschap is, daarna de koning van het vorige jaar, dan de deken en de gildemeesters en verder alle broeders eenmaal, enzovoort totdat iemand de koning is. (Caert 1684)

De wereldlijke en kerkelijke overheid (burgemeester en pastoor of hun vertegenwoordigers) bevrijden de boom door de eerste schoten te lossen. Van oudsher werd aangenomen dat de krachten van de eenvoudige gildebreders niet toereikend konden zijn om de hooggeplaatste vogel van eventuele kwalijke elementen te bevrijden. Hierna schiet de oude koning; Vervolgens wordt geschoten volgens de volgorde: hoofdman, deken-schrijver, deken-schatbewaarder en deken-gildebode. Hierna volgen de leden zoals tevoren het lot heeft aangegeven.

Wanneer iemand de vogel voor zijn beurt afschiet of raakt, moet hij zodadelijk een ton bier betalen en een nieuwe vogel oprichten als deze is afgefallen of nagenoeg in stukke geschoten. (Caert 1684)

Indien de vogel valt zonder dat de vogel en of de paal is geraakt, dient er een nieuwe vogel geplaatst te worden en wordt in volgorde doorgeschoten tot de vogel er door een raakschot is afgeschoten. Zodra de vogel eraf is geschoten, komt de overheid onder de schutsboom bijeen om zich te beraden of de gelukkige schutter wel tot de koninklijke taken in staat kan worden geacht. Mocht de overheid afwijzend staan tegenover de schutter dan moet er opnieuw 'om koning' worden geschoten door een nieuwe vogel op de boom te plaatsen. Hoewel dit afwijzen in de tegenwoordige tijd niet gauw zal voorkomen wordt dit beraad toch als oude gildetraditie in ere gehouden. Aan de schutter wordt gevraagd of hij het koningschap aanneemt. Neemt de schutter het koningschap niet aan, dan moet er opnieuw 'om koning' worden geschoten door een nieuwe vogel op de boom te plaatsen.

Installatie nieuwe koning

Na vaststelling van het nieuwe koningschap door de overheid en aanvaarding van het ambt door de nieuwe koning, stelt het gilde zich rond de schutsboom op. De hoofdman ontdoet hierbij de oude koning van zijn juweel, hiermee legt de oude koning zijn functie neer en treedt daarmee terug uit de overheid van het gilde. De oude koning biedt tevens zijn koningsschild aan de hoofdman aan. De nieuwe koning wordt hierna terstond met het juweel omhangen, dit geschiedt eveneens door de

hoofdman. Het afnemen van het juweel van de oude koning en het omhangen van het juweel bij de nieuwe koning wordt begeleid door tromgeroffel door de tamboer(s).

Hierna legt de nieuwe koning de koningsgelofte af. Terwijl de vaandrig het hoofdvaandel vasthoudt pakt de koning met de rechterhand een slip er van en legt de hem door de hoofdman voorgesproken koningsgelofte op het vaandel af met de woorden: "Ik zal mijn best doen met de hulp van God en de heilige Antonius Abt om een goed koning te zijn door het koningschap op een waardige wijze en tot eer van het gilde in te vullen, de Caert hierbij na te leven en niets te doen in het nadeel van het gilde". Om deze gelofte te bezegelen zwaait de vaandrig het hoofdvaandel drie keer boven het hoofd van de koning. De nieuwe koning wordt door zijn gildebreders toegejuicht met de woorden: "Leve onze koning" en een driewerf hoera.

Koningin

Hierna wordt weer volgens opstelling opgetrokken naar het gildehuis. Daar bij het koningschap een koningin hoort, zal de persoon welke koning is van te voren moeten zorgen voor een koningin, welke koningin zal worden afgehaald, om verder de dag met de Gildebreders feestelijk door te brengen. Binnengekomen deelt de koning mee wie zijn koningin zal zijn. Vervolgens worden de piekeniers gewapend met hun piek en begeleid door de tamboer uitgezonden ter begeleiding van de koningin. De koning zal, met het juweel omhangen, vergezeld door de dekens en leden, de koningin ter overvendeling voor het gildehuis opwachten. Bij aankomst van de koningin zal door een van de dekens de koningin de erekrans worden omgehangen.

Huldiging

Op het zelfde ogenblik zullen de leden der broederschap zich gevormd hebben tot een kring, waarin centraal zullen staan, de koning met koningin, gildeheer, beschermheer en de dekens van het gilde, waarna de plechtige overvendeling van koning en koningin zal plaats vinden. Na het plechtige overvendelen zal het lied gezongen worden van Lang zullen zij Leven, en zal tevens de erewijn welke aangebracht moet worden in glaasjes, aan de koning, koningin en dekens, alsmede aan de leden worden aangeboden. De plechtigheid wordt besloten door de vendel hulde door de vendeliers onder begeleiding van de tamboers.

Feest

Daarna zullen allen rangsgewijs het gildehuis binnengaan, waar glaasjes met brandewijn en klontjes zullen worden uitgedeeld. Hierna begint het feest dat slechts wordt onderbroken voor het avondmaal.

Bij het tafelen zijn de ereplaatsen voor de koning en de koningin, de gildeheer, beschermheer en de dekens met hun partners terwijl voor de rest geen onderscheid dient te worden gemaakt. Een eventueel meegebracht kind moet betalen als een volwassene, "tenwaere een suygent kint", opdat de waard geen schade zal lijden. (Caert 1684)

De koning en koningin zullen vrije kost en verteer genieten. Hij is verplicht het volgende jaar een nieuwe houten vogel op te richten. (Caert 1684)

Het feest wordt na het avondmaal voortgezet, tot aan het tijdstip waarop op de eerste aanzegging de hoofdman ieder lid het gildehuis verzoekt te verlaten. Een ieder is verplicht om op de aanzegging van de hoofdman het gildehuis te verlaten, en op een gepaste manier zich huiswaarts te begeven. Ook de koningin zal op dat uur, wanneer zij niet vroeger verlangde, onder begeleiding thuis worden gebracht.

Tijdens deze bijeenkomst zal ieder zich naar behoren gedragen “in eerbaarheid, seedbaarheid, manierlijkheid, soberheid ende rechtsverdicheit “zoals het goede christenen betaamt en zich onthouden van godslastering, vloeken, zweren, blameren van zijn naasten, tergen, kwaadwensen, duivelen en donderen, mouterij, kijverij, vechten, onkuisheden, oneerlijkheid, onbeschofte “clap “ en gezang en van alle ergernis en schandaal. (Caert 1684)

Op aanzegging van de overheid is ieder verplicht, wanneer dit wordt aangegeven en bekend gemaakt bedrag aan de deken-schatbewaarder af te dragen.

Men mag niemand mede in den feestzaal roepen, evenmin iemand uitnodigen mede te komen drinken, noch met bier of andere drank langs de straat te lopen of iemand beschenken, evenmin mogen kinderen tot de feestzaal worden toegelaten. (Reglement 1927)

13. Kerkelijke activiteiten

Deelname aan kerkelijke activiteiten

Het gilde is verplicht deel te nemen aan alle parochiële en kerkelijke plechtigheden, als dit van geestelijke zijde verlangd wordt. De gildebroeders zijn verplicht om bij kerkdiensten te offeren op de gildetrom. Bij het betreden van een kapel of kerk houden alle gildebroeders hun hoofddekseel op. De kerk wordt binnengetreden en verlaten met slaande trom en waar mogelijk vliegend vaandel.

Antoniusfeest

Rond 17 januari viert het gilde het feest van de Heilige Antonius Abt, de belangrijkste kerkelijke feestdag voor het gilde. De dag begint met het bijwonen van de H. Mis, waarin de installatie van nieuwe gildeleden plaatsvindt, volgens de voorschriften die daarvoor zijn opgesteld. Tenslotte vindt in de middag of de avond een teermoment plaats. Mocht er als gevolg van omstandigheden geen teermoment plaatsvinden, dan zal het gilde tenminste de H. Mis bijwonen; deelname hieraan is voor ieder lid verplicht.

Sacramentsfeest

Naast het feest van de Heilige Antonius Abt is het feest van het Heilige Sacrament het tweede belangrijke kerkelijke feest voor het gilde. In normale omstandigheden vindt op de dag waarop dit feest wordt gevierd het koningschieten plaats en wordt in dat kader de H. Mis bezocht door het gilde volgens de voorschriften die voor het koningschieten zijn opgesteld. Mocht er als gevolg van omstandigheden geen koningschieten plaatsvinden, dan zal het gilde tenminste de H. Mis bijwonen; deelname hieraan is voor ieder lid verplicht.

Allerzielen

Ter gedachtenis aan alle gestorven gildebroeders en –zusters, zal het gilde jaarlijks deelnemen aan het feest van Allerzielen, deelname hieraan is voor ieder lid verplicht. De gildeleden verzamelen zich een kwartier voor aanvang van de Allerzielenviering in het gildehuis. Hierna wordt volgens opstelling afgemarcheerd naar de kerk, waar tamboer, vaandrig en standaardrijder een centrale plek op het altaar zullen innemen. Tijdens het feest van Allerzielen zal het gilde een bescheiden plaats in de kerk innemen, te weten in de zijvleugel. Dit aangezien het kerkvolk op die dag een centrale plaats inneemt

om haar gestorvenen te herdenken. Na afloop van de Allerzielenviering gaat het gilde voorop in de stoet onder tromgeroef naar het kerkhof of de algemene begraafplaats, alwaar een korte plechtigheid zal plaatsvinden.

Processies

Op verzoek van de pastoor of andere geestelijken van de Rooms-katholieke kerk zal het gilde voorgaan in processies.

14. Uitvaarten

Bij een overlijden van een lid alsmede van zijn echtgenote hebben deze recht op een lezende H. Mis en om van het broederschap kerkwaarts en tot de laatste rustplaats gedragen te worden.

Bij overlijden van een lid, zijn alle leden verplicht deze de laatste eer mede te bewijzen, en onder de H. Mis te offeren, op boete van 25 centen. (Reglement 1927)

Begraven met gilde eer

Zodra de overheid op de hoogte is gesteld van een overlijden binnen het gilde zal zij contact opnemen met de familie. In overleg met de familie zal worden gezien welke elementen wel of niet zullen worden gebruikt bij de begrafenis. Voor het begraven met gilde eer komen zowel leden van de broederschap alsook aspirantleden in aanmerking. Wanneer de familie onverhoopt mocht kiezen voor een begrafenis zonder gilde eer zal wel een delegatie van de overheid of leden de uitvaartdienst bijwonen. Van deze voorschriften kan worden afgeweken in geval van bijzondere wensen van de familie.

Kernelementen:

- Overledene wordt gedragen door 6 gildebroeders
- Het juweel en de hoed komen op de lijkstaf te liggen
- Eén bloemstuk mag ook op de lijkstaf liggen
- Het gilde verzorgt het collecteren en het uitdelen van de gedachtenisprentjes
- Voor een uitnodiging voor eventuele koffietafel komen in aanmerking de dragers en de overheid
- De familie bepaalt zelf wie men uitnodigt voor een koffietafel
- Bij aanwezigheid van gildebroeders van andere gilden sluiten deze aan achter het St. Antoniusgilde
- Gildebroeders van andere gilden nemen afscheid van de overledene na eerbetoon met het vaandel

Thuis afhalen

De overledene kan thuis worden afgehaald. Het hele gilde komt bij de overledene bij elkaar en stelt zich op. De trommen en het vaandel worden in rouw gedragen (omfloerst vaandel). Het juweel dat de koning draagt, wordt op de kist gelegd en ook de hoed. De baar, al dan niet een auto, met daarnaast 6 gildebroeders neemt de plaats in achter de gildetrom en het vaandel. Achter de baar de koning, koningin en de rest van het gilde conform opstelling. Hierachter volgt de familie etc. Het gilde gaat met de dodenmars richting kerk.

In de kerk

Bij de kerk aangekomen gaan eerst de familie en genodigden naar binnen. De lijk-kist wordt op de baar gezet en er mag nog één bloemstuk op de kist komen. De overige bloemstukken worden door de gildebroeders gedragen en voor in de kerk gelegd. De overledene wordt achter in de kerk afgehaald door de priester. Met gepaste pas en de dodenmars gaat men naar binnen. Vooraan aangekomen gaat iedereen naar zijn plaats. De tamboer, de vendeliers en het vaandel blijven op de door hen aangewezen plaats. De overigen gaan in de banken zitten die voor hen bestemd zijn. De gildebroeders voor de collecte en gedachtenisprentjes zullen op instructie van de begrafenisondernemer op een goede manier hun werk verrichten.

Na de H.mis gaat het kruis voorop, gevolgd door de pastoor en de bloemendragers. Daarna de tamboers, vaandrig en de baar met 6 gildebroeders. Achter de baar de rest van het gilde volgens opstelling. Hierna komt de familie, die achter het gilde aansluit.

Op het kerkhof

Op het kerkhof aangekomen wordt halt gehouden op een centrale plek. Alle gildebroeders gaan aan de linkerzijde van de baar staan op gepaste afstand. De familie gaat rechts van de baar staan en de andere aanwezigen sluiten zich hier rondom aan. Nu krijgt de priester het woord om afscheid te nemen. Als de priester klaar is en het kerkhof verlaat, zal het gilde de overledene zijn laatste eer bewijzen. De vaandrig neemt zijn plaats in aan de "hoofdzijde" van de lijk-kist. Hij zwaait het vaandel driemaal rechts en driemaal links en laat daarna het vaandel "dood" op de lijk-kist liggen. De vaandrig treedt terug in het gilde. De gildebroeders van de andere gilden kunnen nu afscheid nemen. Het gilde trekt zich terug naar een andere plek op het kerkhof, zodat de familie als laatste afscheid kan nemen. Als iedereen het kerkhof verlaten heeft, zal het gilde de overledene in het graf bijzetten. De baar wordt bij het graf neergezet en de lijk-kist wordt ontdaan van bloemstuk, hoed en juweel, dit krijgt de koning weer omgehangen. De gildebroeders verzamelen zich rond het graf en de 6 dragers laten, onder tromgeroffel, de lijk-kist zakken. De hoofdman bedankt de gildeleden voor hun aanwezigheid. Vervolgens kan iedereen op zijn eigen manier afscheid nemen. Hierna worden de trommen en het vaandel ontdaan van de rouwtekens. Het gilde stelt zich weer op en trekt, met een vrolijke mars, terug. De algehele leiding is in handen van de commandant van het gilde of zijn vervanger.

Bij een crematie

Als er aan een crematie een uitvaartmis vooraf gaat, zal deze hetzelfde gaan als bij een uitvaart. Er zullen zoveel mogelijk gildebroeders meegaan naar het crematorium. Zeker aanwezig zijn de dragers, koning, overheid, tamboer(s) en de vaandrig met het vaandel. Daar aangekomen trekt men in gepaste pas en de dodenmars naar binnen. Iedereen neemt zijn plaats weer in zoals in de uitvaartdienst. Aan het einde zal het gilde de overledene zijn laatste eer bewijzen. De vaandrig neemt zijn plaats in aan de "hoofdzijde" van de lijk-kist. Hij zwaait het vaandel driemaal rechts en driemaal links en laat daarna het vaandel "dood" op de lijk-kist liggen. De vaandrig treedt terug in het gilde. Het gilde neemt afscheid van de overledene en verlaat de ruimte, zodat de familie als laatste afscheid kunnen nemen. Als iedereen afscheid heeft genomen gaat het gilde terug om de lijk-kist te ontdoen van hoed en juweel, dit krijgt de koning weer omgehangen. De hoofdman bedankt iedereen voor hun aanwezigheid. Hierna worden de trommen en hoofdvaandel ontdaan van de rouwtekens. Ook bij alleen maar crematie zal het gilde de overledene met gilde eer begraven als dit wenselijk is namens de familie. De richtlijnen zijn hetzelfde als na een uitvaartdienst.

15. Jubilea

Gildejubileum

Het gilde verstaat onder een jubilaris:

Een gildebroeder of aspirant-lid, welke gedurende een bepaalde periode een bepaalde functie bij het gilde heeft uitgevoerd. Men spreekt over een jubileum wanneer deze periode 25, 40, 50, 60, 65, 70, 75, 80 jaar onafgebroken is geweest.

Wanneer een gildebroeder 50 jaar lid is geweest heeft hij zijn verdere lidmaatschap recht op gratis teren.

16. Vendelen

Vendelzwaaien

Vendelzwaaien (ook wel vendelen of vaandelzwaaien genoemd) is het ritueel van vendelzwaaiers. Vendelen is een bezigheid wanneer het vendel door bekwame, kundige handen gezwaaid wordt. Er ontstaat dan een spel van toegewijde eerbied. In oude tijden hebben schutterijen en gilden hun kerken en dorpen beschermd tegen stropende benden en huurlegers die de dorpen platbrandden en de kerken beroofden. De gildebroeders beschermden wat hun het dierbaarst was: hun vrouwen en kinderen, huis en haard. En als dan het gevaar voorbij was, sloegen zij met hun vaandels een gebed om zich heen, omdat zij zo meer konden zeggen als in woorden uitdrukken. En zo heeft eeuwen lang het zwaaien van het vaandel haar waarde behouden als meer dan alleen een traditionele betekenis. Deze vendels mogen nimmer ter aarde zenken: zij mogen de grond niet raken. De drager dient te zorgen dat het vaandel steeds boven de hoofden van de overvendelaars blijft.

Bij het vendelen hebben de bewegingen van de vendelier een bepaalde betekenis. Er wordt door vendelier het zogeheten vendelgebed uitgevoerd waarin een gevecht wordt uitgebeeld, de strijd tussen goed en kwaad. De uitvoering bestaat uit drie ronden en elke beweging heeft een bepaalde betekenis. Zo begint hij met het ronddraaien van het vendel boven het hoofd en dat betekent dat de strijd begint en dat hij sterk moet blijven in de strijd. Als hij vervolgens de hele tijd het vendel niet de grond heeft laten raken dan eindigt hij altijd met het op een speciale manier oprollen van het vendel, en hier wordt mee bedoeld dat de strijd voorbij is en dat hij heeft overwonnen.

Commando's vendelzwaaien:

1 ^e commando	vendeliërs – aantreden
2 ^e commando	presenteer uw – vaandel
3 ^e commando	neig uw – vaandel
4 ^e commando	draai uw – vaandel, tamboers roer uw trom -- mars
5 ^e commando	einde vendelgroet bedankt – neem uw plaats in de orde

Vandelgroet

De vendelgroet kan bij verschillende gebeurtenissen worden gebracht, zoals bijvoorbeeld bij de inhuldiging van een vorst, de intrede van een burgemeester, bij de komst van een nieuwe pastoor, bij een gildejubileum, bij het afhalen van de gildekoning, of bij het afscheid nemen van een gildebroeder op zijn begrafenis.

Alle handelingen, die met een vendel worden gedaan, mogen ook met het gildevaandel worden verricht. Omgekeerd zijn een aantal handelingen aan het (ondergeschikte) vendel niet toegestaan.

De vendelgroet bestaat uit drie ronden: de aanmoediging, de strijd en de zegepraal. In speciale situaties kan het vendelgebed uitgebeeld worden; een langdurige serie handelingen met het vendel, die de strijd tussen het goede en het kwade, de strijd tussen geloof en ongeloof uitbeelden. Zowel bij de vendelgroet, als bij het vendelgebed worden de zwaaien zowel linksom als rechtsom gemaakt en hebben ieder hun eigen betekenis.

Het gilde stelt zich in een cirkel op met op een centrale plek de koning, koningin, de kerkelijke en wereldse overheid en de dekens.

Commando's vendelgroet:

- 1^e commando   **Vaandrig – aantreden**
2^e commando   **presenteer uw -- vaandel**
3^e commando   **neig uw – vaandel - tamboers roer uw trom**
4^e commando   **draai uw -- vaandel -- voor God, Koningin en Vaderland.**
De vaandrig herhaalt deze woorden bij het overvendelen boven de hoofden. Is de vendelgroet gebracht, zet de vaandrig het vaandel langs zich neer.
- 5^e commando   commandant bedankt de vaandrig met de woorden: **bedankt – neem uw plaats in de orde**

17. Trommelen

Trommelprotocol

De tamboers zijn strijdbare helden. Zij brengen geen muziek maar een boodschap. Hun trom is hun wapen. Op klank en maat van de diepe gildetrom kan men gewoon lopen en, zo men wil, marcheren. Op schietdagen roffelt de trom blij bij het afschieten van de vogel en doet triomfantelijk bij het begeleiden van de koning en bij elk binnentrekken en verlaten van de kerk.

Het St. Antoniusgilde kiest voor een traditionele inzet van de tamboer en niet voor een drumkorps: dit betekent dat het gilde uittrekt met een kleine groep, maximaal 4 tamboers. Deze tamboers maken bij voorkeur geen gebruik van paradetrommels, maar van originele gildetrommels. Op deze wijze willen wij als gilde de oorspronkelijke functie en de traditionele klanken van de tamboer en zijn gildetrom benadrukken.

Gildetrommen hebben een hoge ketel of knip en zijn bespannen met kalfs -of geitenvel. De spanning wordt geregeld met zigzag-koorden en schuifleertjes of met bouten en vleugelmoeren. Onderdelen: houten ringbanden, natuurrvellen (kalfsvel) of imitatievellen, maximaal 4 snaren van kattedarm, koordbespanning van katoen en lederen schuiven.

18. Bezittingen

Gildebezittingen

Alle roerende bezittingen van het gilde dienen vermeld te zijn/blijven op een daarvoor speciale lijst welke wordt geactualiseerd door de deken-schatbewaarder. Op deze lijst dient aangegeven te zijn waar deze zijn bewaard, opgeslagen en/of in bruikleen zijn gegeven.

Alle bezittingen welke daarvoor in aanmerking komen dienen voldoende verzekerd te zijn en zodanig te worden opgeslagen dat het voor derden onmogelijk is deze zich onrechtmatig toe te eigenen.

Jaarlijks dient bij het jaarverslag een actueel overzicht van alle roerende en eventueel onroerende eigendommen gevoegd te worden.

Het tijdens (vrije) gildedagen door gildebroeders en/of –zusters verkregen en/of gewonnen schildjes, korps-, en herinneringszilver bij activiteiten als schieten, trommelen, vendelen, etc. dienen na

ontvangst bij de deken-schatbewaarder worden ingeleverd als zijnde nieuwe roerende bezittingen van het gilde. Onder zilver wordt ook verstaan goud en andere materialen.

19. Gildekleding

Kledingprotocol

Het kledingprotocol dient door alle (aspirant)leden in acht genomen te worden en mag en moet gedragen worden wanneer men in functie deelneemt aan een activiteit waarvoor men, al dan niet op uitnodiging, gevolg geeft. Na beëindiging van de bijeenkomst waarvoor men aanwezig was mag men nog maximaal 1 uur de gildekleding publiekelijk dragen. Bij bijzondere gelegenheden kan de overheid de leden verzoeken in gildekleding te verschijnen. Elk gildelid dient zich te allen tijde correct te gedragen. Het is verboden gildekleding met de daarbij behorende voorwerpen te dragen in omstandigheden die van een gildelid normaliter niet verwacht kunnen worden.

Gildebroeders/zusters:

De gildebroeders dragen een schoon zwart pak. Zij dragen een wit overhemd, een zwart vlinderstrikje en zwarte sokken en zwarte schoenen. Op de zwarte hoed is een witte veer bevestigd. Gildezusters dragen een zwarte broek, witte blouse, sjerp en hoed/baret alsmede zwarte kousen of zwarte sokken en zwarte schoenen. Over de rechterschouders dragen gildebroeders en gildezusters een sjerp in de kleur maisgeel met ceriserode randen. De beëdigde gildebroeders en gildezusters dragen het medaillon: het Antoniusinsigne. Het juweel, het Antoniusinsigne, het borstschild, de sjerp, hoed en vlinderstrikje blijven eigendom van het gilde en dienen na overlijden of bij beëindiging van het lidmaatschap bij de overheid worden ingeleverd. De gildekleding wordt door elk lid thuis bewaard.

Koning:

De koning is gerechtigd tot het dragen van het juweel.

Overheid:

De dekens zijn herkenbaar aan en dragen een zilveren borstschild met daarop aangegeven de functie.

Commandant:

De commandant draagt dezelfde kleding als de gildebroeders en is herkenbaar aan het dragen van de sabel.

Standaardrijder:

De standaardrijder draagt dezelfde kleding als de gildebroeders. Daarbij draagt hij de standaard met het gildewapen. Het paard draagt het maisgele haam om de hals.

Zilverdragers:

De zilverdragers dragen dezelfde kleding als de gildebroeders en zijn herkenbaar aan het dragen van het gildezilver dat voor het dragen door de overheid beschikbaar is gesteld. Het gildezilver dient alleen gedragen te worden op de hiervoor bestemde hesjes. Na afloop van een activiteit dienen de zilverdragers zich onmiddellijk te ontdoen van de hesjes met gildezilver en zorg te dragen dat dit zilver op correcte wijze wordt opgeborgen totdat men huiswaarts keert.

Het overige zilver blijft in het archief en wordt alleen getoond bij bijzondere gelegenheden, daarvoor speciaal door de overheid gekozen.

Jeugdleden:

De jeugdleden dragen een wit overhemd met daarover een zwarte trui met ronde boord. Verder een zwarte broek, zwarte sokken en zwarte schoenen met gildebaret en jeugdsjerp. De jeugdsjerp is een kortere versie van de gewone sjerp. De gildebaret en jeugdsjerp zijn eigendom van het gilde.

Kerkelijke overheid:

De kerkelijke overheid draagt, indien hij lid is van het gilde, bij (ere)diensten het kerkelijk gewaad met daarover de sjerp met eventueel het Antoniusinsigne.

Burgerlijke overheid:

Van de burgerlijke overheid wordt verwacht dat hij/zij bij officiële bijeenkomsten de ambtsketen draagt.

Ondertekening

Dit reglement is vastgesteld door de ledenvergadering van het St. Antoniusgilde op 22 november 2012 te St. Anthonis.

De deken-hoofdman,

De koning,

J(os) Verbeeten

G(errit) Aben

De deken-schrijver,

De deken-schatbewaarder,

De deken-gildebode,

P(ierre) van den Berg

A(rno) Rombouts

T(hijs) van Tilborg